

Срето З. Танасићдописни члан АНУРС, Бања Лука
Институт за српски језик САНУ, Београд
sretotanasic@yahoo.com

УДК 811.16(497.11)

<https://doi.org/10.18485/slavistika.2023.27.1.5>Прегледни рад
примљено 3.5.2023.

прихваћено за штампу 9.6.2023.

ДОПРИНОС СРПСКИХ СЛАВИСТА СРПСКОЈ ЈЕЗИЧКОЈ КУЛТУРИ

У раду се говори о једном посебном питању српске језичке културе: о улози српских слависта у њеном изграђивању. Није ни за кога у образованом свијету спорно да је језичка култура значајан елеменат наше опште културе. Стандардни језик се у једном друштву и ствара ради успјешне комуникације у свим видовима живота и у стваралаштву. Сви његови носиоци су дужни/пожељно је да добро овладају његовим нормама и правилима за употребу у свим ситуацијама; потребно је да имају изграђену свијест о значају језичке културе и написане ријечи. У томе су незаобилазни заједници и улога лингвиста, а међу српским посебан допринос дали су и поједини слависти.

Кључне ријечи: српски језик, језичка норма, језичка култура, српски слависти.

The paper discusses a particular matter of Serbian language culture: the role of Serbian Slavists in its creation. Nobody among the educated will deny the importance of language culture as a relevant element in our general culture. The standard language of a society is in fact built with an aim of successful communication in all aspects of life and creative endeavour. All its participants should/ought to preferably master its norms and rules of usage well in all situations; they should have a developed consciousness of the importance of language culture and the written word. In that process, the task and role of linguists are indispensable, and among Serbian linguists, a special contribution has come from certain Slavists.

Keywords: Serbian language, language norm, language culture, Serbian Slavists.

Будући да се стандардни језик образује као оруђе нације односно друштва у комуникацији и стваралаштву, то значи обавезу да се сви његови носиоци старају да језик којим се служе буде усклађен са стандарднојезичком нормом, са захтјевима за јасноћом, економичности и љепотом изговорене и написане ријечи, наравно да буде и усклађен са околностима у којим се служимо језиком. У овом излагању тема је одређена насловом: јесу ли и колико су српски слависти давали прилог изграђивању српске језичке културе. За све који познају дјело српских слависта или се мало посебније баве српском језичком културом на прво питање одговор је познат. Остаје да се покаже у чему је тај њихов допринос. А биће ријеч о оним славистима који су се овом проблематиком бавили посебније.

Иако су првенствено русисти, они су били и слависти ширег профила, па зато овакав наслов.

Мада за некога може бити и неочекивано, за увод у ову тему поменућу име Радована Кошутећа и његов допринос српској језичкој култури, у об-

¹ Овом приликом немам податак да се српском језичком културом посебно бавио и неки српски слависта који није примарно русиста, то још не значи да таквих и нема, већ да се ја нисам овом приликом упознао с њиховим дјелом. Уосталом, рад није писан с намјером да помене све прилоге који припадају тематици језичке културе.

ласти превођења са руског на српски. На идеју да пођем од њега дошао сам читајући рад Олге А. Просвирине „Контрастивна метода у србистици и наслеђе Радована Кошутића” – на руском, који је изашао у Москви 2022. Она каже: „На основу проведеног истраживања може се закључити да је Радован Кошутић сматрао најважнијим методолошким задатком избегавање међујезичке интерференције, утицаја руског језика на српски или српског на руске студенте” (Просвиринина 2022: 106; превод С. Т.). Даље у раду она показује колико је управо на остваривању овог задатка чинио Р. Кошутић, у првом тому свога дјела *Примери књижевнога језика руског*, да покаже како треба избежавати руско-српску интерференцију (стр. 108), а за ту његову бригу у раду на трећем тому – Речнику Просвиринина каже „рјечнички еквиваленти ријечи бирају се тако како би се одвратио сваки покушај прибјегавања русизму – ријечи или конструкцији, за које Кошутић сматра да нису сасвим српски” (Просвиринина 2022: 109), што она на примјерима показује. Моје мишљење о Кошутићевом доприносу у области српске језичке културе учврстило се потом кад сам прочитао чланак професора Богдана Терзића „О неким питањима наше језичке културе са становишта преводаштва”. На почетку чланка проф. Терзић указује на Кошутићеву бригу о српском језику у преводаштву и као потврду за то наводи следећу Кошутићеву реченицу из Предговора *Примерима књижевнога језика руског*: „Многа рана летња јутра провео сам с покојним Глишићем [Милованом, писцем – С.Т.], тражећи како би се што лепо српски рекло и претресајући и расправљајући с њим и с професором Ђерићем [Василијем, филологом – С.Т.], шта је српски начин казивања, а шта није” (Терзић 1999: 175). Слиједи затим Терзићев коментар: „Исто тако познате су бритке Кошутићеве критике превода с руског Јована Максимовића како због произвољности у тумачењу руског оригинала тако и због непоштовања нашег језичког израза. Зато није ни чудо што су непосредни Кошутићеве ђаци били најбољи преводиоци с руског, пољског и чешког, а данас су то најбољи ђаци његових ђака” (Терзић 1999: 175).

Дакле, неспорно је да се Радован Кошутић може сматрати за родоначелника међу српским славистима који су давали допринос изграђивању српске језичке културе. Може се наћи много потврда за то. За ову прилику показашу на једноме примјеру из његова Речника како је Кошутић радио. То је придев *богатырскій*. Уз ту одредницу дата је синтагма *богатырская грудь* и значење: снажне (широке и здраве) груди. Дакле, није дао превод *богатырске* или *јуначке* груди иако ријеч *богатырь* примарно значи управо јунак, витез, а под 2) јуначина, кршан човек; чак се и не дају примјери када би овај придев био у својој основној функцији: *јуначки*. Овом приликом нећу се подробније задржавати на Кошутићевој бризи о језичкој култури код превођења са руског језика.

У наставку излагања задржаћу се на доприносу двојице слависта чији је допринос и значај за његовање српске језичке културе и изграђивање свијести о њеном значају, у њиховом заокруженом научном дјелу, запажен и признат: то су професори Богдан Терзић и Предраг Пипер. Нећу овом приликом говорити о доприносу аутора руско-српских рјечника, гдје би се на-

веденим свакако морао придружити професор Богољуб Станковић.² Овом приликом не бих улазио ни у то колико су истраживања Јована Ајдуковића у области контактологије у вези с овом темом.³ И на основу тога како је он ту лингвистичку дисциплину дефинисао јасно је да се и њена истраживања дотичу оних питања која су важна за проучавање језичке културе. А говорити се може о доприносу двојице угледних српских слависта на два поља: питања српске језичке културе у вези са преводилаштвом односно о говорној култури у пракси и општа и теоријска питања српске језичке културе.

Да пођемо од овог другог; и од старијега – професора Богдана Терзића. У разговору Милоша Јевтића с њиме као нашим угледним славистом у књизи *Славистички погледи Богдана Терзића* незаобилазна тема била је и српска језичка култура, с обзиром на његов велики допринос у тој области. Он је том приликом указао на већи број питања из овог круга о којима се мора говорити. Пошао је од општег стања језичке културе свих слојева друштва, а посебно истичући значај доброг владања српским језиком најистуренијих слојева – политичари и њихови форуми, привредници и, наравно, средства јавног информисања. Подвукао је колико би важно било да новинари школујући се – уче и да добро познају српски стандардни језик, што по правилу на нашим студијама за новинаре изостаје. Истакао је низак ниво знања српског језика код наших посланика, што је он једно вријеме пратио, што је једнако актуелно и данас – двадесетак година од Терзићеве констатације, а, што је посебно лоше, о томе се нико у држави и не брине, струка се не уважава данас као ни тада. Подробно се задржао на језику медија, истакао стање у школству, језичко помодарство – некритичан став према страним ријечима, посебно из енглеског језика, којим се често при преузимању не зна ни право значење. Истакао је такође слабљење лекторске службе и уопште језичку запуштеност, која се огледа у непостојању свијести о значају језичке културе у нашем друштву за сваку дјелатност, чак и код оних који од пера живе. Навео је примјер кад је Удружење новинара Србије крајем 1996. године позвало на разговор поводом изласка књиге *Слово о језику. Језички поучник* њене ауторе Драга Ћупића, Егона Фекете и Богдана Терзића. На тај разговор је дошло нестварно мало новинара, и то – истиче проф. Терзић, углавном пензионисаних. То говори да млађи новинари баш и немају свијести о значају језичке културе у њиховом позиву, док су је старији очито више имали (Јевтић 2006: 136). А, размишља проф. Терзић, наши новинари студирајући „не

² Неће се говорити ни о оним српским славистима који су уз српски језик као други студирали руски језик, који дакле имају русистичко образовање, али су се у каријери бавили искључиво или скоро искључиво српским језиком. Међу таквим би свакако у врху био Милан Шипка, много заслужан за српску језичку културу, али се он међу нашим лингвистичким посленицима сврстава искључиво у србисте.

³ „Лингвистичка контактологија је самостална лингвистичка дисциплина која изучава механизме језичког контакта два или више језика под одређеним друштвено-историјским условима и која пројектује моделе који те механизме објашњавају. Она се бави одвојено (само теоријски) или заједно са екстралингвистичким односно социолошким, психолошким, етнолошким, антрополошким, физиолошким факторима међујезичких утицаја и лингвистичким процесима међујезичког контакта. Дакле, предмет лингвистичке контактологије су језички контакти, језички сукоби, билингвизам, мултилингвизам, превођење, усвајање других језика, сви облици интерференције, питање транскрипције страних назива за предмете и појаве, стране речи, позајмљенице, туђице, калкови и др.” (Ајдуковић 2003: 74)

чују ни један час српског језика” (изузимајући оне који су студирали србистику). Дакле, кратко је изнио цјеловиту слику језичке културе, а општи закључак је: „Опште стање писаног и говорног језика у најширим слојевима становништва је незадовољавајуће”, при чему он изузима добре познаваоце српског језика у разним областима – „писце, врсне интелектуалце, просветне раднике разних нивоа, научне раднике, проверена новинарска пера, претежно из културних рубрика” (Јевтић 2006: 137). Вјерујем да је проф. Терзић знао за проблем слабог познавања српског стандардног језика и код великог дијела припадника овдје побројаних професија, на што се често у нас указује, што сам и сам често истицао (в. Танасић 2020).

У другим приликама када проф. Терзић говори о проблемима језичке културе, он наступа првенствено са становишта преводилаштва. Тако је у његовом чланку „О неким питањима наше језичке културе са становишта преводилаштва”, у коме он и јесте истакао мјесто Радована Кошутића у брзи о правилности српског језика приликом превођења. Ту Терзић говори о различитим видовима грешака које су карактеристичне за преводе с руског, понајвише у новинарству. Истиче као најдрастичније случајеве кад се руске ријечи и конструкције нетачно преводе, чиме се стварају нелогичне српске реченице. Такве ствари се дешавају и у лошим преводима књижевних дјела, филмова и др. Као примјер наводи и превод из филма направљеног према Толстојевој драми *Живи леш*, гдје јунак прича да је имао добру жену, али да ју је оставио јер није имала *сувог грожђа*! Терзић објашњава да ријеч *изјуминка* [изјуминка] заиста значи суво грожђе, али има и фигуративно значење: *драж, привлачност, заводљивост*. На основу властитог увида у ситуацију професор Терзић закључује да се „о овом виду језичке културе не води скоро никаква пажња” (Терзић 1999: 180). Дакле, прије више од четрдесет година (рад је из 1983) он је упозорио да не можемо бити задовољни преводним језиком; шта би се тек данас рекло! Слично је поставио ово питање и у једном раду из 1988. на руском језику. У низу радова проф. Терзић се бавио контрастивним проучавањем руског и српског језика, неке од његових тема су посебно важне за свакога ко се бави превођењем са руског на српски језик. То су прије свега они радови који се баве дериватологијом руског и српског језика, питањима руских и словенских топонима и антропонима у српском језику и др. (Терзић 1999).

Питање српске језичке културе заокупљало је и Предрага Пипера, мада је он објавио знатно мање радова о овоме од Богдана Терзића. Али говорећи о актуелним проблемима функционисања српског језика Пипер је често потезао и питање српске језичке културе. А објавио је и један рад који се по значају може поредити са књигом *Језичка култура* Милана Шипке,⁴ а књига те врсте о овој теми имамо мало; углавном се објављују књиге које садрже радове о појединачним питањима из области језичке културе, тј. књиге

⁴ Не треба заобићи књигу *Језички приручник* Павла Ивића, Ивана Клајна, Митра Пешикана и Бранислава Брборића, коју је објавила РТС 1991, а која је под насловом *Српски језички приручник* и допуњена у складу са новонасталом ситуацијом послје раскида српско-хрватског књижевнојезичког заједништва, објављена у више издања у Београдској књизи Милана Тасића.

језички савјетници. То је Пиперов синтетички рад „О српској говорној култури данас”. На почетку рада истичу се четири стуба говорне културе: породица, школа, добри примјери угледних појединаца и лекторска служба. Као општу карактеристику истиче *запуштеност* српске говорне културе, то значи немаран однос према језику као чувару идентитета (Пипер 2010: 78–79). Као начин да се стање поправи, Пипер позива лингвисте да слиједи примјер оних међу собом који дају допринос изграђивању српске језичке културе: Иван Клајн, Егон Фекете, Драго Ћупић, Богдан Терзић.⁵ Уочавајући незаинтересованост наше средине последњег времена за његовање српског књижевног језика, за то да се говори правилним, јасним и лијепим српским језиком, Пипер истиче другачији примјер: то је један од најугледнијих српских лингвиста Милка Ивић (Пипер 2010: 80–81). Он истиче управо недостатак радова који би се теоријски бавили проблемима језичке културе: „за разлику од социолингвистичких истраживања објављених на српском или српскохрватском језику, где, посматрано у целини, теоријска истраживања преовлађују над емпиријским и описним, радови о питањима говорне културе који су до сада били објављени на српском или српскохрватском језику по правилу су нормативистички усмерени на опис, превенцију или отклањање сасвим одређених проблема српске говорне културе...” (Пипер 2010: 81). Он наводи да би на том плану у даљем раду требало да се „пре свега састави исцрпна и проблемски добро структурисана библиографија, затим критички преглед литературе из те области узете у целини, или у појединим њеним деловима и конкретним питањима, утврђивање и стабилизовање метајезика радова о српској говорној култури, израду дуготрајне тимске и индивидуалне стратегије истраживања у тој области, испитивање историје српске говорне културе и истраживања о њој, предвиђање развојних тенденција, добру усклађеност с теоријском, дескриптивном, нормативном и примењеном лингвистиком, посебно глотодидактиком и транслатологијом итд.” (81–82).

Проф. Пипер у овоме раду говори и о томе ко може да говори о језичкој култури, указујући да се јављају и људи који нису довољно стручни за језичка питања, или они који пишу популистички. Указује и како би то питање требало у друштву да буде систематски ријешено – од образовања до појединих професија, осврћући се на питање страних ријечи у српском језику. Дотакао се и језика наших дописника из иностранства и потребе да добро познају језик земље из које извјештавају и српски језик. Ту он помиње и објашњава и појам/термин *дописнички варваризам* – употребу страних ријечи којих раније није било у српском језику, са често погрешним значењем. Ово што је написано прије двадесетак година, подједнако је актуелно и данас, мало смо се помјерили од овако прецизно постављеног задатка. Даље проф. Пипер набраја велики круг питања везаних за говорну културу којим би се требало бавити, посебно помиње потребу давања већег значаја и одговорности лекторској служби, такође подвлачи значај

⁵ Пипер је навео најагилније посленике на пољу српске језичке културе који су у његово вријеме djelovali у београдској средини; отуда не помиње друге, ни тако заслужног као што је Милан Шипка, чији је труд он и познавао и цијенио.

изграђивања стратегије његовања српске језичке културе. Истиче улогу коју и у томе треба да има Одбор за стандардизацију српског језика.

П. Пипер је међу првима лингвистима у новије вријеме код нас, можда и први, указао да народ који нема своју културну политику спроводи туђу, а то води у културно ропство, те да културно ропство отвара врата сваком другом ропству. Посматрајући догађаје у Европи у наше вријеме, може се закључити да код малих народа може ићи и обратно, да култура последња пада у ропство; односно да је она последња одбрана малих народа. Тим би се могло објаснити и то што се многи мали народи нису утопили у много веће који су их држали у ропству и по неколико вијекова. С друге стране, данас није тајна да постоје програми мијењања идентитета појединих народа. Наравно, то не треба мијешати, а и не да се лако помијешати, са прожимањима међу културама.

Пипер говори и о значају језичке политике у укупној националној и културној политици, истичући у раду „О говору мржње као предмету еколингвистике” да „Као и свака друга политика и језичка политика има своју декларативну страну и своју реалну страну, а оне се по правилу нигде не поклапају у потпуности, па су зато два главна круга питања на којима се мора инсистирати у језичкој политици – усавршавање њене суштине оваплоћене у правној регулативи и усавршавање њене примене у свакодневним животним ситуацијама”. Свакако је он ипак прије свега мислио на српску језичку ситуацију кад је ово уопштавао. Далеко смо још од тога да имамо изграђену стратегију језичке културе; тек недавно смо усвојили закон о српском језику и писму – десетак дана послје одласка професора Пипера са овога свијета, који се толико залагао за његово доношење. Међутим, скоро двије године нисмо се помакли даље од усвајања – он је још увијек само – да не кажем мртво – слово на папиру. Треба рећи да је Предраг Пипер међу првим код нас писао о *језичкој екологији*, као појави новијега времена. Тај његов рад актуелан је и данас и, рекао бих, није ваљано прочитан у нашој културној јавности, па нисмо припремљени да не подлијежемо злоупотреби ове приче на српску штету.

Када је у питању језичка пракса и његовање говорне културе, ту се улога лингвиста огледа управо на уочавању огрешења о стандардни језик у појединачним случајевима на било коме језичком нивоу или огрешењу о правописну норму и давању савјета како да се таква грешка отклони. Ту су доприноси његовању језичке културе управо чланци из популарне лингвистике. На том плану језичке културе посебно нас је задужио професор Богдан Терзић. Он је у својим чланцима писао о многим случајевима погрешки у вези са реалијама из руског и других словенских језика. А као један посебан узрок грешака јесте посредно преузимање преко западноевропских језика, који немају увијек адекватна рјешења за словенске гласове.

Професор Б. Терзић указује да писци текстова који се служе посредничким језицима морају знати основна правила транскрипције из словенских језика и знати примјењивати их будући да је то на српски језик могуће. Наводи случајеве кад нема разлога за таква посредничка преузимања:

Суздаљ, Кирил, Багратион; у другим приликама показује како у српски језик треба преносити друга лична имена, топониме. Исто тако, пише како треба изговарати и писати или мијењати и називе неких реалија које се често сусрећу, од, нпр., Доктор Живаго до оних ријетких какав је Сергијев Посад, посвећен великом руском духовнику Сергију Радоњешком, којег у совјетско вријеме није било на картама [био Загорск]. Уз многе језичке савјете професор Терзић даје и додатне информације историјске или културолошке природе које су битне за појам о коме се говори. На примјер, у чланку „Невоља због памети”, уз који иде и коментар „Ни краћег текста, ни више грешака језичке природе”. Наравно, не може се све свести на једно питање, али оно јесте важно: то је питање учења српског језика на факултетима; нажалост, данас српски студенти немају тај предмет, па управо отуда поријекло многих проблема са језиком наших академских грађана.

Будући да је професор Богдан Терзић кроз дуги низ година дјеловања закључио да је његовање језичке културе трајан процес, он је своје такве чланке објавио у двије књиге 1996. и 2002. са Драгом Ћупићем и Егоном Фекете. Рецензент прве и писац уводног текста био је академик Павле Ивић, а уводничар друге академик Милка Ивић. То говори колико су они цијенили ову дјелатност и подобност аутора тих књига за писање о овим питањима. Треба истаћи посебно да је проф. Терзић припремио предлог рјешења за писање ријечи из источнословенских и неких других језика за важећи правопис српскога језика. То је урадио темељито и студиозно да се у новим издањима правописа њима практично ништа не додаје.

Професор Предраг Пипер није писао популарне чланке из језичке културе, али је дао допринос његовању језичке културе. Готово да са сигурношћу могу рећи да је његова идеја да се у *Синтакси савременога српског језика: Проста реченица* из 2005. године, иако је њен редактор академик Милка Ивић, појаве напомене са нормативистичким препорукама. [Као коаутор од њега сам добио препоруку да у своме дијелу чиним то.] И у дијелу који је он писао, наравно, налазимо такве препоруке: „Ако се у српском језику властита имена из неког страног језика не могу употребити у зависном падежу, онда је употреба атрибутива у зависном падежу у групи с непроменљивим главним делом најприроднији начин да се изрази падеж именског израза, нпр...” (Ивић 2005: 70); „Тенденција у савременом српском колоквијалном изражавању, присутна и у језику медија, да се комбинују неодређене заменице *неки* или *некакав* са показном заменицом у препозицији (нпр. тај неки нови талас)... више је знак да говорник има проблема са избором правих речи... Узрок ширењу употребе наведених конструкција може бити потреба за помодним језичким опонашањем у употреби таквих израза” (Исто: 92). Такве препоруке се јављају и у *Синтакси сложене реченице у савременом српском језику*, чији је редактор професор Пипер. И опет, сусрећемо их и у дијеловима који је сам писао: „Погрешно је користити израз *ради тога* у узрочном значењу ‘због тога’, нпр....” (Пипер 2018: 48); „Неоправдано је мишљење да је везник *те* кроатизам те да га зато треба избегавати као туђицу у српском књижевном језику” (Исто: 54); У савременом српском

књижевном језику погрешно је употребљавати слежене реченице чији други део почиње изразом *без да*, нпр. *Напустио је касарну без да је тражио дозволу од команданта*, уместо правилног: *Напустио је касарну, а да није тражио дозволу команданта* (Исто: 71).

Сасвим је логично што се овакве препоруке налазе и у *Нормативној граматичкој српскога језика* Предрага Пипера и Ивана Клајна. Она има уводно поглавље под насловом „О нормативној граматичкој и нормативној лингвистици” (2017: 5–15). Такве препоруке су у њој знатно чешће; на стр. 72 има их чак 14! уз властите именице на *-ин*. Такве напомене дате су, нпр., у вези с потребом разликовања гласова *и* и *ћ* (стр. 24), али и у вези с потребом отклањања појаве врскања – изговора гласа *р* као у неким другим језицима, нпр. француском (Исто: 25) у фонологији; даје се препорука у вези са употребом аломорфа *са* према *с* (стр. 41), у морфонологији. О сврсисходности тих напомена свједочи следећа у области морфологије: Исправно је у *Гроцкој*, а не у *Гроцки* ... Исправно је у *Рашки*, а не у *Рашкој*, када је реч о насељу (Исто: 63). Велики број оваквих нормативних напомена и оправдава придев *нормативан* у наслову ове граматике.

Богдан Терзић и Предраг Пипер, међу највећим српским славистима и двојица од најугледнијих српских лингвиста краја 20. и прве две деценије овог вијека, дали су велики допринос изграђивању српске језичке културе. Они су дали крупан допринос и у српским нормативним инструментима – правопису и граматикама. Ова двојица слависта сврставају се међу најзаслужније српске лингвисте свога времена који су се занимали његовањем српске језичке културе и изграђивањем свијести о њеном значају.

Цитирана литература

- Јевтић, Милош. Славистички погледи Богдана Терзића. Београд: Партенон – Београдска књига, 2006.
[Јевтић, Милош. Slavistički pogledi Bogdana Terzića. Beograd: Partenon – Beogradska knjiga, 2006]
- Кошутуић, Радован. Примери књижевнога језика руског. III. Речник. Београд, 1926.
[Košutić, Radovan. Primeri književnoga jezika ruskog. III. Rečnik. Beograd, 1926]
- Пипер, Предраг, Ивана Антонић, Владислава Ружић, Срето З. Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић. Синтакса савременога српског језика. Проста реченица. У редакцији академика Милке Ивић. Београд – Нови Сад: Београдска књига, Институт за српски језик САНУ, Матица српска, 2005.
[Piper, Predrag, Ivana Antonić, Vladislava Ružić, Sreto Tanasić, Ljudmila Popović, Branko Tošović. Sintaksa savremenoga srpskog jezika. Prosta rečenica. U redakciji akademika Milke Ivić. Beograd – Novi Sad: Beogradska knjiga, Institut za srpski jezik SANU, Matica srpska, 2005]
- Пипер, Предраг. Српски између великих и малих језика. Треће издање, Београд: Београдска књига, 2010.
[Piper, Predrag. Srpski između velikih i malih jezika. Treće izdanje, Beograd: Beogradska knjiga, 2010]

- Пипер, Предраг, Иван Клајн. Нормативна граматика српског језика. Нови Сад: Матица српска, 2017.
 [Piper, Predrag, Ivan klajn. Normativna gramatiak srpskog jezika. Novi Sad: Matica srpska, 2017]
- Пипер, Предраг, Миливој Алановић, Слободан Павловић, Ивана Антонић, Марина Николић, Дојчил Војводић, Људмила Поповић, Срето З. Танасић, Биљана Марић. Синтакса сложене реченице у савременом српском језику. У редакцији Предрага Пипера. Београд – Нови Сад: Институт за српски језик САНУ, Матица српска, 2018.
 [Piper, Predrag, Milivoj Alanović, Slobodan Pavlović, Ivana Antonić, Marina Nikolić, Dojčil Vojvodić, Ljudmila Popović, Sreto Tanasić, Biljana Marić. Sintaksa složene rečenice u savremenom srpskom jeziku. U redakciji Predraga Pipera. Beograd – Novi Sad: Institut za srpski jezik SANU, Matica srpska, 2018]
- Просвирина, Ольга Артемовна. «Контрастивный метод в сербистике и наследие Радована Кошутича». [В:] Екатерина Андреевна Якушкина (ред.) Славянский мир в настоящем и прошлом. Памяти Владимира Павловича Гудкова. Москва, 2022, 106–112.
 [Prosvirina, Ol'ga Artemovna. «Kontrastivnyĭ metod v serbistike i nasledie Radovana Koshuticha». [V:] Iâkushkina E. A. (red.) Slaviânskiĭ mir v nastoiâshchem i proshlom. Pamiâti Vladimira Pavlovicha Gudkova. Moskva, 2022, 106–112]
- Танасић, Срето З. Тако сам говорио зарад сутра. Београд: Чигоја штампа, 2020.
 [Tanasić, Sreto. Tako sam govorio zarad sutra. Beograd: Čigoja štampa, 2020]
- Терзић, Богдан. Руско-српске језичке паралеле. Београд: Славистичко друштво Србије, 1999.
 [Terzić, Bogdan. Rusko-srpske jezičke paralele. Beograd: Slavističko društvo Srbije, 1999]
- Ђупић, Драго, Егон Фекете, Богдан Терзић. Слово о језику. Језички поучник. Београд: Партенон, 1996.
 [Đupić, Drago, Egon Fekete, Bogdan Terzić. Slovo o jeziku. Jezički poučnik. Beograd: Partenon, 1996]
- Ђупић, Драго, Егон Фекете, Богдан Терзић. Слово о језику. Језички поучник. Књига друга, Београд: Партенон, 2002.
 [Đupić, Drago, Egon Fekete, Bogdan Terzić. Slovo o jeziku. Jezički poučnik. Knjiga druga, Beograd: Partenon, 2002]

Срето З. Танасић

ВКЛАД СЕРБСКИХ СЛАВИСТОВ В СЕРБСКУЮ ЯЗЫКОВУЮ КУЛЬТУРУ

Резюме

В сербской лингвистике существует долгая традиция рассмотрения вопросов языковой культуры. Многие наши великие лингвисты в своей работе проявляли интерес к этой области, упомянем только имена академиков Александра Белича и Михаила Стевановича. И сербские слависты, преимущественно русисты, практически с начала существования славистики в Белграде, уделяли внимание этим вопросам, даже сам родоначальник славистики профессор Радован Кошутич. Вопросами языковой культуры особенно занимались два великих сербских слависта конца 20-го и первых двух десятилетий 21-го вв, пользующиеся большим и международным уважением – профессора Богдан Терзич и Предраг Пипер.

В работе представлен их вклад в сербскую языковую культуру. Этот вклад состоит в их рассмотрении принципиальных и теоретических вопросов языковой культуры и практических вопросов этой проблемы. И в том, и в другом поле они внесли значительный вклад и относятся к самым заслуженным сербским лингвистам своего времени, занимающихся заботой о сербской языковой культуре и построением сознания о ее значении.

Ключевые слова: сербский язык, языковая норма, языковая культура, сербские слависты.